

Porada na úseku matrik

20.12.2013

Novela zákona o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

OBSAH:

1. Změny v souvislosti s novým občanským zákoníkem
2. Převzetí úpravy matriční agendy ze zákona o RP dle zákona o matrikách
3. Matrika
4. Jméno a příjmení
5. Úprava zápisu a vedení jména a příjmení cizinců v informačních systémech ČR na úředních dokladech

1. Změny v souvislosti s novým občanským zákoníkem

Uzavření manželství

Oddávající nebude definován občanským zákoníkem, ale je začleněn v matričním zákoně

§ 11a – okruh oddávajících

§ 95a ZM → přenesená působnost



5

Oddávající nebude definován občanským zákoníkem, ale v matričním zákoně. V základní právní rovině je právní úprava manželství v novém občanském zákoníku podobná té současné. Okruh oddávajících – v ustanovení § 11a zákona o matrikách – zůstává zachován, stejně jako byl v zákoně o rodině – matriční úřad, nematriční úřad, statutární města. Pojmy muž a žena byly zavedeny s ohledem na novou terminologii občanského zákoníku, který nahradil pojem "občan" pojmem "fyzická osoba". Nahrazením pojmu občané dochází k jasnému definování základní podmínky pro uzavření manželství, a to že manželství mohou platně uzavřít pouze muž a žena, tedy osoby rozdílného pohlaví.

Působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, Magistrátu hlavního města Prahy, úřadu městské části hlavního města Prahy, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně, úřadům městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst, obecnímu úřadu, starostovi, místostarostovi nebo pověřenému členu zastupitelstva podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

K dotazu, zda může primátor statutárního města oddávat i mimo správní obvod statutárního města sdělujeme, že pokud magistrát města je současně matričním úřadem je možné uzavřít sňatek i mimo obvod statutárního města. Územně členěná statutární města, která nejsou matričním úřadem, pak pouze v obvodu daného města.

Uzavření manželství zmocněncem



§ 669 OZ

§ 38 ZM

od 01.01.2014 povoluje pouze **krajský úřad**,
v jehož správním obvodu má být manželství
uzavřeno

- písemná plná moc
- bez omezení pohlaví



6

Uzavření manželství zmocněncem vymezuje § 669 Občanského zákoníku a § 38 zákona o matrikách.

Jsou-li pro to důležité důvody, od 01.01.2014 může pouze krajský úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno, na žádost snoubenců povolit, aby projev vůle jednoho ze snoubenců o vstupu do manželství za něj učinil jeho zmocněnec. K žádosti o povolení uzavřít manželství zmocněncem přiloží snoubenci doklady, které jsou přikládány k uzavření manželství a písemnou plnou moc s úředně ověřeným podpisem. Plná moc musí obsahovat všechny údaje, které identifikují oba snoubence a zmocněnce a prohlášení o přijetí. Zmocněnec je bez omezení stejnosti pohlaví.

Jedná se o správní řízení (postupovat dle správního řádu, části II - nelze použít § 87 zákona o matrikách) - musí být vydáno rozhodnutí.

Uzavření manželství v případě ohrožení života

§ 667/1 OZ

§ 11a/4 ZM

- jakýkoliv oddávající stanovený zákonem o matrikách
- nově jakýkoliv oddávající pověřený registrovanou církví
- na kterémkoliv místě
- i bez přítomnosti matrikáře



7

Je-li život snoubence přímo ohrožen snoubenci projeví vůli, že spolu vstupují do manželství před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města nebo úředníkem zařazeným do obecního úřadu, a to na kterémkoli místě i bez přítomnosti matrikáře nebo jakýkoliv oddávající pověřený registrovanou církví

Osoby oddávající v zahraničí - § 41/1 b ZM

- velitel námořního plavidla plujícího pod vlajkou ČR
- velitel letadla zapsaného v leteckém rejstříku v ČR
- velitel vojenské jednotky v zahraničí (jen v tom případě, pokud jeden ze snoubenců je občanem ČR)

Mimo území České republiky může sňatečný obřad provést také velitel námořního plavidla plujícího pod vlajkou České republiky nebo velitel letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice a je-li alespoň jeden ze snoubenců státním občanem České republiky rovněž velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí.

§ 41/1 ZM

1. Oddávající zašle protokol o uzavření manželství bezodkladně zvláštní matrice prostřednictvím ZÚ ČR a na území ČR přímo
2. Jsou-li oba snoubenci cizinci, **zašle oddávající protokol o uzavření manželství bezodkladně ÚMČ Praha 1**, který je příslušný k provedení zápisu do matriční knihy

§ 41/2 ZM

Oddávající spolu s protokolem o uzavření manželství doručí vyjádření lékaře o zdravotním stavu manžela a není-li to možné, prohlášení manžela.

snoubenci cizinci → poučení



9

Bylo-li manželství uzavřeno v případě, že byl život snoubence přímo ohrožen před obecním úřadem, úřadem městské části či městského obvodu, v hlavním městě Praze úřadem městské části, která není matričním úřadem, zašle tento úřad dle §41/1 písm. a) zákona o matrikách do 3 pracovních dnů protokol o uzavření manželství matričnímu úřadu příslušnému podle místa uzavření manželství. V případě, že bylo manželství uzavřeno v cizině, kdy byl život snoubence přímo ohrožen před velitelem námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky nebo velitelem letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice, a je-li alespoň jeden ze snoubenců státním občanem České republiky, rovněž před velitelem vojenské jednotky České republiky v cizině, zašle oddávající protokol o uzavření manželství bezodkladně zvláštní matrice prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky a na území České republiky přímo; jsou-li oba snoubenci cizinci, zašle oddávající protokol o uzavření manželství bezodkladně Úřadu městské části Praha 1, který je příslušný k provedení zápisu do matriční knihy.“ V tomto případě podle § 41/2 zákona o matrikách, oddávající spolu s protokolem o uzavření manželství doručí vyjádření lékaře o zdravotním stavu manžela a není-li to možné, prohlášení manžela.

Jsou-li oba snoubenci cizinci, oddávající je před uzavřením manželství poučí, že takto uzavřené manželství nemusí být platné na území jejich domovského státu.

Osvojení

Osvojení nezletilého - § 796/1 OZ

Dosáhlo-li dítě 12-ti let je potřeba jeho osobního souhlasu - § 806 OZ

Utajení osvojení - § 837 OZ

Zrušení osvojení - § 840 OZ → po 3 letech je nezrušitelné

Osvojení zletilého - § 846 OZ

- osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého - § 847 OZ (změna RČ, zápis osvojitele nebo osvojitelů namísto rodičů)
- osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého - § 848 OZ (změna RČ, rodiče se nemění, údaj o osvojení v poznámce RL)
- osvojení nezletilého, kterému byla přiznána svéprávnost - § 854 OZ (změna RČ, zápis osvojitele nebo osvojitelů namísto rodičů)



10

O osvojení nezletilého rozhoduje soud na návrh osvojitele, řízení o osvojení začíná nikoliv až podáním návrhu na osvojení, ale prvním řízením ve věci – rozhodnutí o preadopční péči, popřípadě o tom, že souhlasu rodiče není třeba. Na základě rozhodnutí soudu dojde k zápisu do matriky namísto rodičů.

Dosáhlo-li osvojované dítě 12-ti let je potřeba jeho osobní souhlas, ledaže je mimo jakoukoli pochybnost, že by byl postup požadující osobní souhlas osvojovaného dítěte v zásadním rozporu se zájmy dítěte, nebo že dítě není schopno posoudit důsledky souhlasu. Osvojované dítě může svůj souhlas s osvojením odvolat až do rozhodnutí o osvojení.

Čl. 20 Evropské úmluvy o osvojení dítěte upravuje možnost utajení totožnosti osvojitele rodině dítěte a rodičů osvojenci. Dle § 837 Občanského zákoníku osvojitel nebo osvojenec mohou navrhnout, aby soud rozhodl, že osvojení a jeho okolnosti mají být utajeny před rodinou původu dítěte. Obdobně platí i pro utajení pokrevního rodiče a jeho souhlasu k osvojení. Dítě má právo na přístup k informacím o jeho původu, ale rodiče budou moci navrhnout, aby soud jejich totožnost utajil. Ve velmi závažné situaci, ohrožující dítě na životě nebo na zdraví může soud rozhodnout o odtajnění.

Jsou-li proto důležité důvody, může soud osvojení zrušit. Návrh může podat osvojitel, ale i osvojenec.

Osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí o osvojení. Dochází k automatické přeměně osvojení zrušitelného na nezrušitelné. Je-li to v souladu se zájmy dítěte, může soud na návrh osvojitele rozhodnout i před uplynutím doby tří let od rozhodnutí o osvojení, že je osvojení nezrušitelné.

Dle § 842 OZ bude mít osvojenec po zrušení osvojení příjmení, které měl před osvojením, ledaže prohlásí, že si stávající příjmení ponechá.

Zletilého lze osvojit, není-li to v rozporu s dobrými mravy.

1. Osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého

Zletilého lze osvojit, jestliže přirozený sourozenec byl osvojen stejným osvojitelem, v době podání návrhu byl osvojenec nezletilý, osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době nezletilosti nebo osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela.

2. Osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého

Výjimečně z důvodů hodných zvláštního zřetele, nemusí existovat předchozí soužití osvojitele a osvojence. Osvojenci a jeho potomkům nevzniká příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele. Osvojenec a jeho potomci nepozbývají práv ve vlastní rodině.

3. Osvojení nezletilého, kterému byla přiznána svéprávnost

Zrušitelné osvojení se změní automaticky na nezrušitelné po 3 letech. (Prozatím není jasné, zda to bude platit pro osvojení až po 01.01.2014 nebo i před účinností novely zákona o matrikách. Soud nic neoznámí, matrika sama musí hlídat, kdy uplyne lhůta 3 let a udělat změnu osvojení)

Osvojení v cizině - § 53 ZM

Do matriční knihy se zapíše osvojení občana ČR nebo cizince podle právních předpisů cizího státu za předpokladu, že jeho narození nebo uzavření manželství je zapsáno v matriční knize vedené matričním úřadem podle tohoto zákona.

Pokud žije cizinec v manželství s občanem ČR, zapíše se změna příjmení v důsledku osvojení i u tohoto občana ČR, popřípadě u jejich nezletilých dětí.

Uznání cizích rozhodnutí → § 63 z.č. 91/2012 Sb.,
o mezinárodním právu soukromém



11

Podle § 53 zákona o matrikách se do matriční knihy se zapíše osvojení občana ČR nebo cizince podle právních předpisů cizího státu za předpokladu, že jeho narození nebo uzavření manželství je zapsáno v matriční knize vedené matričním úřadem podle tohoto zákona.

Pokud žije cizinec v manželství s občanem ČR, zapíše se změna příjmení v důsledku osvojení i u tohoto občana ČR, popřípadě u jejich nezletilých dětí.

Podle Zákona o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb. § 63 -

Jestliže v době osvojení byl osvojitel, některý z osvojitelů nebo osvojenec státním občanem České republiky, uznávají se cizí rozhodnutí o osvojení v České republice **pouze s rozsudkem okresního soudu**. Vyslovit uznání je místně příslušný okresní soud, který je obecným soudem toho, kdo uznání navrhuje, jinak okresní soud, v jehož obvodu nastala nebo může nastat skutečnost, pro kterou má uznání význam.

Výjimka:

1. Úřad pro mezinárodní ochranu dětí v Brně:

Úřad je ústředním orgánem ve smyslu Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení na jejímž základě se odehrává proces mezinárodního osvojení. Úřad spolupracuje pouze se zeměmi, které podepsaly tuto úmluvu. Jakmile dojde k osvojení dítěte v cizině, přijímající stát o této skutečnosti uvědomí stát původu tak, že zašle předepsaný doklad potvrzující, že k osvojení došlo v souladu s Úmluvou – nevyžadujeme rozsudek

okresního soudu.

2. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci:

- uznáno na základě dohody, stačí cizozemský rozsudek, který musí být přeložen a zápis do matriky se provede bez rozsudku soudu

Byli-li všichni účastníci řízení v rozhodné době cizinci, uznávají se cizí rozhodnutí o osvojení v České republice bez dalšího řízení a uznávají-li se taková rozhodnutí v domovských státech všech účastníků.

2. Převzetí úpravy matriční agendy ze zákona o registrovaném partnerství do zákona o matrikách

Příslušné matriční úřady (příloha č. 1 vyhl. č. 300/2006 Sb.) Registrující matriční úřady

(od 1. 1. 2014 příloha č. 4 vyhl. č. 207/2001 Sb.)

1. Hlavní město Praha - Úřad městské části Praha 1
2. Středočeský kraj - Magistrát města Kladno
3. Jihočeský kraj - Magistrát města České Budějovice
4. Plzeňský kraj - Úřad městské části obvodu Plzeň 3
5. Karlovarský kraj - Magistrát města Karlovy Vary
6. Ústecký kraj - Úřad městského obvodu Ústí nad Labem-město
7. Liberecký kraj - Magistrát města Liberec
8. Královéhradecký kraj - Magistrát města Hradec Králové
9. Pardubický kraj - Magistrát města Pardubice
10. Vysočina - Magistrát města Jihlava
11. Jihomoravský kraj - Úřad městské části Brno-střed
- 12. Olomoucký kraj - Magistrát města Olomouc**
13. Moravskoslezský kraj - Úřad městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz
14. Zlínský kraj - Magistrát města Zlín



13

Příslušné registrující matriční úřady již nebudou uvedeny v příloze č. 1 vyhl. č. 300/2006 Sb. Jak tomu bylo dosud, ale budou zapracovány od 01.01.2014 do přílohy č.4 vyhlášky č. 207/2001 Sb. Pro Olomoucký kraj se nic nemění, registrujícím matričním úřadem i nadále zůstává Magistrát města Olomouce.

Nová právní úprava na úseku registrovaného partnerství

§ 3/3 ZM registrující MÚ vede jednu matriční knihu pro správní obvod vymezený prováděcím právním předpisem

§ 13a/1 ZM příslušný k provedení zápisu je registrující MÚ (bez ohledu na TP)

§ 13a/2 ZM prohlášení se činí před matrikářem registrujícího MÚ

§ 13a/3 ZM registrující MÚ přijímá prohlášení na místě, které k tomu určí ve svém správním obvodu



14

§ 3/3 ZM matriční úřad příslušný k přijetí prohlášení o vstupu do partnerství vede jednu matriční knihu pro správní obvod vymezený prováděcím právním předpisem

§ 13a/1 ZM příslušný k zápisu partnerství je registrující MÚ (bez ohledu na TP)

§ 13a/2 ZM osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matrikářem registrujícího matričního úřadu

§ 13a/3 ZM registrující matriční úřad přijímá prohlášení na místě, které k tomu určí ve svém správním obvodu

V příloze vyhl. č. 207/2001 Sb., ve z. p. p. jsou přeraženy beze změny - úvodní list knihy RP, matriční list, doklad o RP, nový je dotazník k registrovanému partnerství a protokol o vstupu do registrovaného partnerství – stejné jako u manželství.

Původní matriční tiskopisy je možné používat do 31.12.2015 pouze za předpokladu, že v nich budou vyznačeny výše uvedené změny

3. Matrika

Působnost na úseku matrik

Krajské úřady

§ 4a/1 ZM - kontrolují výkon přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení u úřadu s rozšířenou působností ve svém správním obvodu nejméně jednou ročně

§ 4a/4 ZM - provádí zkoušku odborné způsobilosti k vedení matričních knih a sbírek listin:

- u zaměstnance obce,
- v hl. m. Praze zaměstnance městské části nebo
- zaměstnance MO zařazeného do matričního úřadu, který je zařazen do jeho správního obvodu.



16

Působnost na úseku matrik

§ 4a/1 ZM KÚ kontroluje výkon přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení u úřadu s rozšířenou působností ve svém správním obvodu nejméně jednou ročně.

Krajský úřad prováděl zkoušky matrikáře pouze u úřadu s rozšířenou působností, který byl matričním úřadem.

Nově § 4a/4 ZM stanoví, že KÚ provádí zkoušku odborné způsobilosti k vedení matričních knih a k plnění úkonů zabezpečovaných v souvislosti s vedením matričních sbírek a sbírek listin u zaměstnance obce, v hl. m. Praze zaměstnance městské části nebo zaměstnance Ministerstva obrany zařazeného do matričního úřadu, který je zařazen do jeho správního obvodu.

§ 1/1 ZM

Matrika je státní evidence

- narození, uzavření manželství, vzniku RP a úmrtí fyzických osob na území ČR,
- narození, uzavření manželství, vzniku RP a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o SO ČR a
- **uzavření manželství, k nimž došlo v cizině, byl-li život snoubence přímo ohrožen a nejde-li o SO ČR**



17

Matrika je státní evidence

- narození, uzavření manželství, vzniku RP a úmrtí fyzických osob na území ČR,
- narození, uzavření manželství, vzniku RP a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o SO ČR a
- **uzavření manželství, k nimž došlo v cizině, byl-li život snoubence přímo ohrožen a nejde-li o SO ČR**

§ 667 občanského zákoníku - jsou-li oba snoubenci cizinci, zašle oddávající protokol o uzavření manželství bezodkladně Úřadu městské části Praha 1, který je příslušný k provedení zápisu do matriční knihy.“

Způsob provádění zápisů v matriční knize

§ 6/3 ZM

Zápisy matričních událostí, matričních skutečností, dodatečných zápisů, změn a oprav pomocí výpočetní techniky se provádějí na základě uzavřeného zápisu ve svazku matriční knihy rukopisně vedené.

Jestliže se údaje v zápise provedeném pomocí výpočetní techniky odlišují od údajů uvedených v matriční knize rukopisně vedené, považují se za správné údaje uvedené v matriční knize rukopisně vedené.



18

§ 6/3 ZM - Zápisy matričních událostí, matričních skutečností, dodatečných zápisů, změn a oprav pomocí výpočetní techniky se provádějí na základě uzavřeného zápisu ve svazku matriční knihy rukopisně vedené. Jestliže se údaje v zápise provedeném pomocí výpočetní techniky odlišují od údajů uvedených v matriční knize rukopisně vedené, považují se za správné údaje uvedené v matriční knize rukopisně vedené.

§ 58/4 ZM

Matriční úřad **provede opravu chybně zapsaného údaje** (o jménu, popřípadě jménech, příjmení, popřípadě rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, vzniku partnerství, úmrtí, nebo o rodném čísle) v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká a **u jejích nezletilých dětí**.

- **u zletilých dětí** této fyzické osoby matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost.

§ 58/5 ZM

Pokud fyzická osoba v dobré víře používá p dobu nejméně 5 let své příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoliv úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech.



19

§ 58/4 ZM

Matriční úřad **provede opravu chybně zapsaného údaje** (o jménu, popřípadě jménech, příjmení, popřípadě rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, vzniku partnerství, úmrtí, nebo o rodném čísle) v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká a **u jejích nezletilých dětí**. **U zletilých dětí** této fyzické osoby matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost.

§ 58/5 ZM

Pokud fyzická osoba v dobré víře používá p dobu nejméně 5 let své příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoliv úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech. Pozor, jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let.

Sbírky listin, druhopisy matričních knih

§ 8a/1 ZM – MÚ - nahlížení, vydávání potvrzení

§ 8a/2 ZM – registrující MÚ – nahlížení, vydávání potvrzení

§ 8a/3 ZM – nahlížení v případě osvojení (osvojitel, osvojenec starší 12 let); při utajení osvojení (osvojenec až po nabytí svéprávnosti)

§ 8a/4 ZM – nahlížení, požádala-li matka dítěte o utajení své osoby v souvislosti s porodem (matka, dítě starší 12 let)

§ 8a/5 ZM – vydání kopie sbírky listin nebo doslovného výpisu z druhopisu matriční knihy



20

§ 8a/1 ZM – Matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře nebo vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede, nebo v druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958

a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo členům její rodiny, jejím sourozencům a dále zmocněncům těchto osob,

b) pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků,

c) statutárním orgánům církví nebo duchovním jimi zmocněným, jde-li o matriční knihy vedené těmito církvemi do 31. prosince 1949, nebo

d) fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků.

§ 8a/2 ZM – Registrující matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin vedené ke knize partnerství a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře nebo vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin

a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo jejímu zmocněnci,

b) pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků, nebo

c) fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků.

§ 8a/3 ZM – V případě osvojení mohou nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 pouze osvojitelé a po dovršení 12 let i osvojenec, pokud nebylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení; pokud bylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení, může osvojenec nahlédnout do sbírky listin až po nabytí svéprávnosti.

§ 8a/4 ZM – Do sbírky listin vedené k zápisu narození dítěte, jehož matka požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, může nahlédnout pouze matka dítěte a po dovršení 12 let i dítě.

§ 8a/5 ZM – Matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad vydá kopii sbírky listin nebo doslovný výpis z druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958, který lze pořídit i kopií matričního zápisu, pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků.

Záписы matričních událostí - narození

§ 15/5 ZM

Matriční úřad sdělí neprodleně poskytovateli zdravotních služeb na základě jeho žádosti **rodné číslo** dítěte, jehož narození tento poskytovatel oznámil matričnímu úřadu.

§ 16/3 písm. b) ZM

písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb

§ 16/4 ZM

K zápisu do knihy narození dítěte narozeného **mimo zdravotnické zařízení**, jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby, předloží jeden z rodičů další doklady potřebné k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila.



21

V § 15 se doplňuje odstavec 5, ve kterém matriční úřad sdělí neprodleně poskytovateli zdravotních služeb na základě jeho žádosti rodné číslo dítěte, jehož narození tento poskytovatel oznámil matričnímu úřadu.

V § 16 odst. 3 písm. b) se za slova „rodičů o určení otcovství“ vkládají slova „nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb“. - § 778 občanského zákoníku (Narodí-li se dítě, které je počato umělým oplodněním, ženě neprovdané, má se za to, že otcem dítěte je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas.

V § 16 se za odstavec 3 vkládají nové odstavce 4 který zní:

„(4) K zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo zdravotnické zařízení, jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby, předloží jeden z rodičů další doklady potřebné k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila.

(5) Pokud je rodič neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná pro souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství přítomnost tlumočnicka⁶⁾. Účast tlumočnicka zajišťuje jeden z rodičů na vlastní náklady, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Bez přítomnosti tlumočnicka nelze souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství v těchto případech učinit. Nejde-li o tlumočnicka jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, musí tlumočnick složit slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle zákona o znalcích a tlumočnících. Určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů lze pouze jednou a nelze je vzít zpět. Rodiče současně stvrdí svým podpisem, že neurčili otcovství k tomuto dítěti před jiným matričním úřadem nebo před soudem.“.

§ 16/5 ZM

přítomnost tlumočníka při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů



určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů lze pouze jednou a nelze je vzít zpět; rodiče současně stvrdí svým podpisem, že neurčili otcovství k tomuto dítěti před jiným matričním úřadem nebo před soudem.

Tlumočník



jmenovaný soudem



vzatý do slibu



22

V § 16 se za odstavec 3 vkládá také nový odstavec 5, ve kterém je uvedeno: Pokud je rodič neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná pro souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství přítomnost tlumočníka. Účast tlumočníka zajišťuje jeden z rodičů na vlastní náklady, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Bez přítomnosti tlumočníka nelze souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství v těchto případech učinit. **Nejde-li o tlumočníka jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, musí tlumočník složit slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle zákona o znalcích a tlumočnících.** Určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů lze pouze jednou a **nelze je vzít zpět.**

Rodiče současně stvrdí svým podpisem, že neurčili otcovství k tomuto dítěti před jiným matričním úřadem nebo před soudem.“.

Zápisy příjmení do knihy narození

§ 19/3 ZM

Dítěti, které se narodí v době od uzavření manželství do uplynutí 300. dne poté

- co manželství zaniklo, nebo
- bylo prohlášeno za neplatné, nebo
- co byl **manžel matky prohlášen za nezvěstného**,

se zapíše příjmení, na kterém se manželé dohodli při uzavření manželství, pokud matka neuzavřela nové manželství.

§ 19/4 ZM

Narodí-li se **dítě, které je počato umělým oplodněním, ženě neprovdané**, u něhož se má za to, že otcem dítěte je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas, zapíše se dítěti do knihy narození příjmení, na němž se rodiče dohodli podle § 19/2 ZM.



23

§ 19/3 - Dítěti, které se narodí v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, nebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, se zapíše příjmení, na kterém se manželé dohodli při uzavření manželství, pokud matka neuzavřela nové manželství - § 776 odst. 1 občanského zákoníku

V § 19 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Narodí-li se dítě, které je počato umělým oplodněním, ženě neprovdané, u něhož se má za to, že otcem dítěte je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas²³), zapíše se dítěti do knihy narození příjmení, na němž se rodiče dohodli podle odstavce 2.“.

Změna pohlaví - § 29 OZ

§ 17a ZM

Dodatečný záznam o změně pohlaví se do knihy narození provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb, který je povinen toto potvrzení doručit matričnímu úřadu **do 3 pracovních dnů ode dne provedení změny pohlaví**. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení.

§ 72/5 ZM

změna jména a příjmení



na **neutrální** jméno a příjmení

na **jiné** jméno a příjmení



Nepožádá-li fyzická osoba o změnu → zapíše se v souladu s pravidly české mluvnice.

Olomoucký kraj

24

§ 29 občanského zákoníku – změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. Má se za to, že dnem změny pohlaví je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.

Ukončenou změnou pohlaví zaniká manželství nebo registrované partnerství.

Dodatečný záznam o změně pohlaví se do knihy narození provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb, který je povinen toto potvrzení oznámit matričnímu úřadu do 3 pracovních dnů ode dne provedení změny pohlaví. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení – potvrzení o zahájení léčby pro změnu pohlaví a potvrzení o ukončení léčby pro změnu. Vzory těchto potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o zahájení a ukončení léčby pro změnu pohlaví stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem – je součástí přílohy č. 5 a 6 k vyhlášce č. 207/2001 Sb., v znění p. p. (účinnost k od 1. 1. 2014)

Matriční úřad povolí na základě žádosti fyzické osoby a potvrzení poskytovatele zdravotních služeb změnu jména, popřípadě jmen, a příjmení

a) na neutrální jméno a příjmení, byla-li zahájena léčba pro změnu pohlaví, nebo
b) na jiné jméno, popřípadě jména, a příjmení, byla-li léčba pro změnu pohlaví dokončena²⁴).

Nepožádá-li fyzická osoba po změně pohlaví o změnu jména a příjmení, matriční úřad uvede v knize narození její příjmení v souladu s pravidly české mluvnice ve tvaru odpovídajícím novému pohlaví; jméno do knihy narození nezapíše a učiní o tom oznámení soudu.“.

Úmrtí

§ 21/3 ZM - Poskytovatel zdravotních služeb je povinen oznámit úmrtí příslušnému matričnímu úřadu **do 3 pracovních dnů** od prohlídky těla zemřelého, popřípadě od provedení pitvy na listu o prohlídce zemřelého.

§ 22/2 ZM - Nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit **místo úmrtí fyzické osoby**, uvede se v zápisu, dodatečném zápisu, dodatečném záznamu a opravě zápisu jako místo úmrtí **místo, kde bylo tělo nalezeno**.



25

§ 21/3 - Poskytovatel zdravotních služeb je povinen oznámit úmrtí příslušnému matričnímu úřadu **do 3 pracovních dnů** od prohlídky těla zemřelého, popřípadě od provedení pitvy na listu o prohlídce zemřelého. Dochází tak ke změně ze 3 dnů na 3 pracovní dny.

V § 22 odst. 2 – místo úmrtí fyzické osoby - v případě, že nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit místo úmrtí fyzické osoby, uvede se v zápisu, dodatečném zápisu, dodatečném záznamu a opravě zápisu jako místo úmrtí **místo, kde bylo tělo nalezeno**, které nahradilo dosavadní místo úmrtí - sídlo matričního úřadu příslušného k provedení zápisu úmrtí do matriční knihy, neboť podle § 28 odst. 1 občanského zákoníku není-li známo, kde člověk zemřel, má se za to, že se tak stalo tam, kde bylo nalezeno jeho tělo.

Zvláštní matrika

§ 42/3 ZM – Došlo-li k narození, uzavření manželství, vzniku RP nebo úmrtí občana ČR v cizině a stanoví-li ZM nebo zvláštní právní předpis, že je občan ČR povinen předložit matriční doklad, je občan ČR nebo pozůstalý, jde-li o zápis úmrtí, **povinen předložit matriční doklad vydaný zvláštní matrikou.**

§ 42/4 ZM – Uzavře-li cizinec manželství nebo RP s občanem ČR v cizině, je povinen předložit v úředním styku oddací list nebo doklad o RP vydaný zvláštní matrikou, nelze-li požadované údaje ověřit jinak.



26

Došlo-li k narození, uzavření manželství, vzniku partnerství nebo úmrtí občana v cizině a stanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis, že je občan povinen předložit matriční doklad, je občan nebo pozůstalý, jde-li o zápis úmrtí, povinen předložit matriční doklad vydaný zvláštní matrikou.

Uzavřel-li cizinec manželství nebo partnerství s občanem v cizině, je povinen předložit při jednání před orgány veřejné moci, Českou národní bankou, Veřejným ochráncem práv, Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, státními fondy a zdravotními pojišťovnami oddací list nebo doklad o partnerství vydaný zvláštní matrikou, nelze-li požadované údaje ověřit jinak.

Zvláštní matrika

§ 43/1 ZM – podání žádosti o zápis do zvláštní matriky

- zastupitelský úřad České republiky
- kterýkoliv matriční úřad
- krajský úřad



před nímž občan ČR složil státoobčanský slib,
učinil prohlášení o nabytí státního občanství ČR



27

§ 43/1 ZM

Žádost o zápis do zvláštní matriky se podává u zastupitelského úřadu České republiky, u kteréhokoliv matričního úřadu nebo u **krajského úřadu** před nímž občan ČR složil státoobčanský slib, nebo učinil prohlášení o nabytí státního občanství České republiky.

Matriční doklad, doslovný výpis, potvrzení z matriční knihy

- **§ 24/1 ZM** - Matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize a je **opatřen zvláštními zajišťovacími prvky proti jejímu padělání a pozměnění.**
(účinnost k 1.1.2015)
- **§ 24a ZM** – rodným listem **se prokazuje** narození, oddacím listem se prokazuje uzavření manželství, dokladem o partnerství se prokazuje vznik partnerství a úmrtním listem se prokazuje úmrtí



28

§ 24/1 ZM - Matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize **a je opatřen zvláštními zajišťovacími prvky proti jejímu padělání a pozměnění.** (účinnost k 1.1.2015) – tiskopisy budou mít číslo a bude přesná evidence těchto tiskopisů.

Všechny tiskopisy matričních dokladů budou opatřeny pořadovými čísly, které budou účtovatelné, tzn., že pokud se chybně vydá matriční doklad, nebude možné již dané pořadové číslo znovu použít.

Nově vložen § 24a ZM – který stanoví, co se kterým matričním dokladem prokazuje, tzn. rodným listem **se prokazuje** narození, oddacím listem se prokazuje uzavření manželství, dokladem o partnerství se prokazuje vznik partnerství a úmrtním listem se prokazuje úmrtí

§ 25/2 ZM – nahlížení v případě osvojení (osvojitel, osvojenec starší 12 let; při utajení osvojení – osvojenec po nabytí svéprávnosti)

§ 25/3 ZM – nahlížení, požádala-li matka o utajení své osoby v souvislosti s porodem (matka, dítě starší 12 let)

§ 25/7 ZM – žádost o vydání MD nebo doslovného výpisu z matriční knihy prostřednictvím zmocněnce - **podpis na plné moci úředně ověřen**



29

Mění se: ustanovení § 25/2 ZM – v případě osvojení mohou nahlédnout do zápisu pouze osvojitelé a po dovršení 12 let i osvojenec, pokud nebylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení, pokud bylo soudem rozhodnuto o utajení osvojení, může osvojenec nahlédnout do zápisu až po nabytí svéprávnosti. Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Požádá-li fyzická osoba **uvedená v odstavci 1 písm. a), c) a d) nebo odstavci 5** o vydání matričního dokladu nebo doslovného výpisu z matriční knihy prostřednictvím zmocněnce, musí být její **podpis na plné moci úředně ověřen**, na žádosti již ne.

§ 25b/1 a 2 ZM

- vydávání MD
- nahlížení do matriční knihy, sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy

uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta

- **100 let** u knihy narození,
- **75 let** u knihy manželství nebo knihy RP
- **30 let** u knihy úmrtí

§ 26/1 ZM - Matriční doklad, potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a doslovný výpis z matriční knihy vedené v jiném než českém jazyce, s výjimkou kopie matričního zápisu, se vydává v českém jazyce.



30

Matriční úřad vydá fyzické osobě matriční doklad nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí.

(2) Matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí."

To znamená, jestliže byla fyzická osoba nar. 1914, poslední zápis v matriční knize v roce 1994, do archivu uložena v roce 2094, bude nyní možno do ní nahlédnout po uplynutí 100 let od dotčeného zápisu, to znamená v roce 2014.

Matriční doklad, potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a doslovný výpis z matriční knihy vedené v jiném než českém jazyce, s výjimkou kopie matričního zápisu, **se vydává v českém jazyce.**

Pořízení kopie zápisu z matriční knihy fotoaparátem nebo mobilem je možná.

Vydávání matričních dokladů z matriční knihy uložené v archivu

§ 56 ZM

- **matriční úřad** - státní oblastní archiv
- **ÚMČ Praha 1** - v Národním archivu
 - Archivu hl. m. Prahy (od 1.1.2014)
 - ve Vojenském historickém archivu
 - pro území hl. m. Prahy ze zápisů provedených do 31.12.1949
- **ÚMČ Brno-střed**
 - *pro území města Brna ze zápisů provedených do 31.12.1949*
 - pro území města Brna ze zápisů provedených do 31.12.2002 (od 1.1.2014)



31

Matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize, uložené ve státním oblastním archivu, vystaví matriční úřad, v jehož správním obvodu k narození, uzavření manželství, nebo úmrtí došlo. Podklady pro jeho vydání zašle matričnímu úřadu příslušný státní oblastní archiv na základě žádosti matričního úřadu, právnické či fyzické osoby.

Matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize uložené v Národním archivu, Vojenském historickém archivu a v matriční knize vedené do 31. prosince 1949 pro území hlavního města Prahy, vydá Úřad městské části Praha 1. Od 01.01.2014 vydá i matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize uložené v Archivu hlavního města Prahy.

Úřad městské části Brno-střed vydá od 01.01.2014 matriční doklad pro území města Brna ze zápisů provedených do 31.12.1949 a matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize vedené do 31. prosince 2002 pro území města Brna.

Za matriční doklad vybere správní poplatek pouze matriční úřad, který tento doklad vydá.

Prominutí předložení dokladů potřebných k uzavření manželství nebo ke vstupu do registrovaného partnerství

§ 664/2 OZ – promíjení dokladů k uzavření manželství

§ 35/5 ZM - promíjení dokladů ke vstupu do partnerství
(s výjimkou dokladu totožnosti), u osoby, která

- žádá o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky,
- je azylantem,
- je osobou požívající doplňkové ochrany.



32

O provedení sňatečného obřadu snoubenci požádají orgán veřejné moci, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno, a předloží doklady osvědčující jejich totožnost a způsobilost k uzavření manželství, nezletilý, který není plně svéprávný a dovršil 16 let věku, připojí k dotazníku i rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství. **Matriční zákon v ustanoveních § 33, 34 a 35 stanoví doklady, které je potřeba je třeba předložit před uzavřením manželství.**

Orgán veřejné moci může předložení stanovených dokladů prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

Ale i registrující matriční úřad může na žádost osoby, která chce vstoupit do partnerství a která žádá o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky nebo je azylantem nebo osobou požívající doplňkové ochrany, může prominout předložení stanovených dokladů, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

Vysvědčení oprávní způsobilosti k uzavření manželství nebo ke vstupu do registrovaného partnerství

§ 46/3 ZM - požádá-li snoubenec o vydání vysvědčení prostřednictvím zmocněnce, musí být jeho **podpis na plné moci úředně ověřen**

Osvědčení k církevnímu sňatku

§ 666/1 OZ - platnosti osvědčení ➡ od 01.01.2014 **6 měsíců**

§ 13/1 ZM - požádají-li snoubenci o vydání osvědčení prostřednictvím zmocněnce, musí být jejich **podpisy na plné moci úředně ověřeny**.



33

Vysvědčení vydá na žádost občana nebo na žádost bezdomovce, který má povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, matriční úřad podle místa trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu občana na území České republiky před odchodem do ciziny, a pokud takový pobyt nikdy neměl, Úřad městské části Praha 1. Vysvědčení se vydává na předepsaném tiskopise a platí 6 měsíců ode dne jeho vydání. Požádá-li snoubenec o vydání vysvědčení prostřednictvím zmocněnce, musí být jeho podpis na plné moci úředně ověřen.

Má-li být uzavřen církevní sňatek, musí snoubenci nejprve předložit oddávajícímu osvědčení vydané matričním úřadem, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K vydání osvědčení je příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K žádosti o vydání osvědčení je třeba předložit doklady potřebné k uzavření manželství. Požádají-li snoubenci o vydání osvědčení prostřednictvím zmocněnce, musí být jejich podpisy na plné moci úředně ověřeny. Osvědčení musí obsahovat potvrzení o tom, že snoubenci splnili všechny požadavky stanovené zákonem pro uzavření manželství. Od vydání tohoto osvědčení do sňatečného obřadu nesmí uplynout více než šest měsíců.

U osvědčení, která byla vydána před 01.01.2014 a neskončila jejich platnost se bude připočítávat 6 měsíců od data vyhotovení, to znamená, že např. osvědčení vystavenému 15.12.2013 končí platnost 15.06.2014.

Správní řízení podle zákona o matrikách

§ 87 ZM – od 1. 1. 2014

Pokud se žadatel podle § 5, § 8a odst. 1 písm. a) nebo d), § 8a odst. 2 písm. a) nebo c), § 8a odst. 3 nebo 4, **§ 12**, 13, § 16 odst. 6, § 19, § 25 odst. 1 písm. a) nebo d), § 25 odst. 2 nebo 3, § 25 odst. 6 písm. a), § 25a odst. 1 písm. a) nebo c), § 25a odst. 2 písm. a), § 25b, § 26 odst. 2 nebo 3, § 28, 45, 53, § 57 odst. 2, § 62 odst. 1, 3 nebo 5, § 63 odst. 2, § 64 odst. 1, § 69 až 71 nebo § 86 odst. 1

nevyhoví v plném rozsahu



rozhodnutí



34

Pokud se žadatel podle § 5, § 8a odst. 1 písm. a) nebo d), § 8a odst. 2 písm. a) nebo c), § 8a odst. 3 nebo 4, § 12, 13, § 16 odst. 6, § 19, § 25 odst. 1 písm. a) nebo d), § 25 odst. 2 nebo 3, § 25 odst. 6 písm. a), § 25a odst. 1 písm. a) nebo c), § 25a odst. 2 písm. a), § 25b, § 26 odst. 2 nebo 3, § 28, 45, 53, § 57 odst. 2, § 62 odst. 1, 3 nebo 5, § 63 odst. 2, § 64 odst. 1, § 69 až 71 nebo § 86 odst. 1 nevyhoví v plném rozsahu, vydá se o tom rozhodnutí.

4. Jméno a příjmení

Uvedení jména a příjmení na matričním dokladu

§ 26/3 ZM – příjmení příslušníků národnostních menšin

§ 26/4 ZM - do poznámky matričního dokladu cizince se uvede tvar jeho jména, popřípadě jmen, a příjmení uvedený latinkou v jeho cestovním dokladu.



36

Na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména, a **nově i** příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, uvede se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem.

Jde-li o společné příjmení manželů, uvede se příjmení v jazyce národnostní menšiny pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v této podobě.

Do poznámky matričního dokladu cizince se uvede tvar jeho jména, popřípadě jmen, a příjmení uvedený latinkou v jeho cestovním dokladu.

Užívání příjmení v nesprávné podobě

§ 58/5 ZM - pokud fyzická osoba v dobré víře po dobu nejméně 5 let užívá své příjmení v nesprávné podobě, může **před kterýmkoli matričním úřadem** prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech.



37

Pokud fyzická osoba v dobré víře po dobu nejméně 5 let užívá své příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoli matričním úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech. Jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let.“

Rodné příjmení - § 68/2 ZM



příjmení uvedené v knize narození při

- narození dítěte,
- určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a
- v souvislosti se změnou pohlaví.



38

Rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví.

Podle přechodného ustanovení čl. II novely rodné příjmení, které fyzická osoba užívá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, se považuje za rodné příjmení podle zákona č. 301/2000 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Požádá-li tato fyzická osoba o vydání rodného listu po 01.01.2014 vydá matriční úřad rodný list ve stejné podobě.

Prozatím není dořešeno, jak se bude zapisovat změna rodného příjmení do matričního dokladu RL. Ministerstvo vnitra nám předložilo dva návrhy: nové příjmení zapsat do záhlaví, např. Holý a do poznámky uvést Rodné příjmení zde zapsaného je Krátký nebo druhá varianta: příjmení zůstane v záhlaví RL nedotčeno a bude jen poznámka, že Rozhodnutím ÚMČ Praha 4, které nabylo právní moci dne 15.10. 2013 byla povolena změna na příjmení Holý. Která z těchto dvou variant bude konečná, nám sdělí Ministerstvo vnitra v zápise z porady.

Užívání příjmení žen (včetně RP)

§ 69a ZM - žádost o užívání příjmení v mužském tvaru



zpětně

§ 69b ZM - užívá-li žena nebo nezletilé dítě ženské příjmení v mužském tvaru



může požádat o užívání svého příjmení v souladu s pravidly české mluvnice.



39

Na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést její příjmení v mužském tvaru a na základě žádosti rodičů dítěte ženského pohlaví, jehož příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést jejich příjmení v mužském tvaru, jde-li o cizinku, občanku, která má trvalý pobyt v cizině, občanku, jejíž manžel je cizinec nebo jejíž partnerka je cizinka, nebo v případě, že se jedná o dítě, je občanem, jehož jeden z rodičů je cizincem, nebo občanku, která je jiné než české národnosti.

doposud upraveno v čl. II zákona č. 165/2004 Sb.

Užívá-li žena příjmení v mužském tvaru, může u kteréhokoli matričního úřadu požádat o užívání svého příjmení v souladu s pravidly české mluvnice. Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů.

Užívání příjmení po osvojení

§ 835 OZ – příjmení po osvojení nezletilého

§ 842 OZ – příjmení po zrušení osvojení

§ 851 OZ – příjmení po osvojení zletilého

§ 71a ZM – Po zrušení osvojení může osvojenec prohlásit před kterýmkoliv matričním úřadem, že si příjmení nabyté v souvislosti s osvojením ponechá.



40

Podle § 835 OZ – má osvojenec má příjmení osvojitele; společný osvojenec manželů má příjmení, které bylo určeno pro jejich děti při uzavření manželství. Nesouhlasí-li osvojenec, který má právo vyslovit se ke svému příjmení, se změnou svého příjmení, rozhodne soud, že osvojenec bude ke svému příjmení připojovat příjmení osvojitele. Má-li osvojenec připojované příjmení, lze osvojitelovo příjmení připojit jen k prvnímu příjmení osvojence; má-li osvojitel připojované příjmení, lze k osvojenecovu příjmení připojit jen první příjmení osvojitele.

Podle § 842 OZ - osvojenec bude mít po zrušení osvojení příjmení, které měl před osvojením, ledaže prohlásí, že si stávající příjmení ponechá.

Podle § 851 OZ – osvojení zletilého nemá vliv na jeho příjmení. Souhlasí-li s tím osvojitel, může osvojenec připojit osvojitelovo příjmení k svému příjmení; trvá-li manželství osvojitele a mají-li manželé společné příjmení, vyžaduje se souhlas i druhého manžela. Trvá-li manželství osvojence a mají-li manželé společné příjmení, může osvojenec připojit osvojitelovo příjmení k svému příjmení jen se souhlasem svého manžela.

§ 70/1 ZM - Občan může užívat více příjmení pouze za podmínek:

a) nabyt-li je podle dříve platných předpisů a je oprávněn je užívat podle tohoto zákona, anebo

b) prohlásil-li souhlasně při uzavírání manželství, že příjmení druhého snoubence užívajícího více příjmení bude jejich příjmením společným, anebo

c) prohlásil-li při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí²⁰), nebo

- d) jde-li o příjmení dítěte po jeho rodičích, kteří jsou oprávněni užívat více příjmení, nebo
- e) nabytí-li je v souvislosti s osvojením

§ 71a ZM Po zrušení osvojení může osvojenec prohlásit před kterýmkoli matričním úřadem, že si příjmení nabyté v souvislosti s osvojením ponechá.

Prohlášení o užívání jednoho, popř. dvou příjmení

§ 70/2 ZM

Fyzická osoba, jejíž příjmení jsou zapsána v knize narození nebo v knize manželství, může **před kterýmkoli matričním úřadem** prohlásit, že bude užívat pouze jedno, popřípadě dvě příjmení



41

Fyzická osoba, jejíž příjmení jsou zapsána v knize narození nebo v knize manželství, může před **kterýmkoli** matričním úřadem prohlásit, že bude užívat pouze jedno, popřípadě dvě příjmení. Za trvání manželství lze takovéto prohlášení učinit pouze souhlasným prohlášením manželů. Prohlásila-li fyzická osoba při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí, nelze prohlášením upustit od užívání společného příjmení, jestliže toto manželství trvá.

Užívání jména a příjmení SO ČR a současně SO jiného členského státu EU

§ 70a ZM

Matriční úřad na základě **prohlášení** uvede v matriční knize jméno, popřípadě jména, nebo příjmení **v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu EU**, prokáže-li občan ČR jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu EU.

Prohlášení se činí před matričním úřadem, v jehož knize narození nebo knize manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno.

Nezletilý starší 15 let – musí být jeho souhlas, bez něhož k prohlášení nemůže dojít.

Prohlášení lze učinit **pouze jednou a nelze je vzít zpět.**



42

Matriční úřad na základě prohlášení občana, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie, uvede v matriční knize jméno, popřípadě jména, nebo příjmení občana v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, prokáže-li občan jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie. Prohlášení se činí před matričním úřadem, v jehož knize narození nebo knize manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno. **U nezletilého staršího 15 let se k prohlášení připojí jeho souhlas, bez něhož k prohlášení nemůže dojít. Prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.**

K prohlášení nezletilého dítěte musí být přiložen písemný souhlas druhého rodiče nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas. Není-li souhlas činěn před matričním úřadem, musí být podpis na listině obsahující souhlas druhého rodiče úředně ověřen. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se prohlášení podle druhého z rodičů.

Dohoda o příjmení po uzavření manželství

§ 70/4 ZM

Ponechají-li si manželé po uzavření manželství svá dosavadní příjmení, mohou i později **učinít prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich.**

Prohlášení se vztahuje i na společné děti manželů. V poznámce oddacího listu matriční úřad se vyznačí, odkdy manželé užívají společné příjmení.



43

Podle § 660 a § 661 OZ snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným nebo si oba svá příjmení ponechají a nebo příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení. Ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení, prohlásí při sňatečném obřadu také, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí.

Ponechají-li si manželé po uzavření manželství svá dosavadní příjmení, mohou i později učinít prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Prohlášení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů. V poznámce oddacího listu matriční úřad vyznačí, odkdy manželé užívají společné příjmení.

Platí i pro všechna manželství uzavřená do konce roku 2013.

Příjmení rozvedeného manžela

§ 759 OZ

Manžel, který přijal příjmení druhého manžela, může **do šesti měsíců** po rozvodu manželství oznámit matričnímu úřadu, že přijímá zpět své dřívější příjmení.



44

Manžel, který přijal příjmení druhého manžela, může **do šesti měsíců po rozvodu** manželství oznámit matričnímu úřadu, že přijímá zpět své dřívější příjmení. To platí i tehdy, hodlá-li manžel, který přijal příjmení druhého manžela s tím, že bude ke společnému příjmení připojovat své dosavadní příjmení, popřípadě první ze svých příjmení, užívat napříště jen své dřívější příjmení.

Oznámení rozvedeného manžela, že přijímá zpět své dřívější příjmení se zapíše do knihy manželství.

Na rozsudky o rozvodu, které jsou pravomocné v prosinci 2013 se bude aplikovat již **lhůta 6 měsíců**.

5. Úprava zápisu a vedení jména a příjmení cizinců v informačních systémech České republiky a na úředních dokladech

- u cizinců v primárních úředních evidencích (v matriční knize a v CIS) a na nich založených dokladech (matriční doklady, průkaz o povolení k pobytu) budou **uváděny 2 podoby** jejich jména a příjmení – podle podoby uvedené v jejich cestovním dokladu a podle české transkripce;
- v navazujících evidencích (v základním registru obyvatel a v ISEO) se pak povede „česká“ podoba podle matričního dokladu s tím, že pokud cizinci nebyl v České republice matriční doklad nikdy vydán, vede se podoba podle jeho cestovního dokladu.

Děkujeme za pozornost.

Bc. Pavla Skopalová
Bc. Jana Nemerádová, DiS.

